

Flört Şiddeti: Bir Gözden Geçirme Dating Violence: A Review

Zeynep Set

Öz

Kişilerarası şiddet türü olarak ele alınan flört şiddeti, partnerlerin ilişki içerisinde birbirlerine fiziksel, sözel veya duygusal şiddet uygulamaları ve davranışlarına sosyal kısıtlamalar getirmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu makalenin amacı, günümüzde yaygın bir sorun haline gelen flört şiddetini arttıran risk faktörlerinin belirlenmesi, etkilerinin araştırılması ve uygulanan koruma programlarının etkiliklerinin incelenmesidir. Bu amaçla, Google Akademik, PsycArticles ve PsycInfo veritabanları taranmıştır. Araştırmalar, flört şiddetinin alkol kullanımı, geçmişte yaşanan aile içi şiddet, akran etkileşimleri gibi bir çok farklı risk faktöründen etkilendiğini göstermektedir. Flört şiddeti her iki cinsten görülmesine karşın, kadınların flört şiddetinden daha fazla mağdur oldukları görülmektedir. Bu durum kaygı, depresyon, intihar riski, madde ve alkol kullanımı, düşük benlik saygısı gibi negatif fiziksel, psikolojik ve sosyal etkilere sahip olabilmektedir. Flört şiddetini önlemek ve mağdurlarını korumak amaçlı geliştirilen programların etkililikleri incelendiğinde, müdahale uygulanan gruplar ile kontrol grupları arasında anlamlı farklar bulunmuştur.

Anahtar sözcükler: Flört şiddeti, risk faktörleri, gençler, koruma programları

Abstract

Dating violence, which is considered as a type of interpersonal violence, is defined as the use of physical, verbal or emotional violence to each other in the relationship and imposing social restrictions on their behavior. The aim of this article is to determine the risk factors that increase the severity of dating violence, which is a common problem nowadays, to investigate its effects and the effectiveness of the protection programs. For this purpose, Google Scholar, PsycArticles and PsycInfo databases were searched. Research shows that dating violence is affected by many different risk factors such as alcohol use, past domestic violence and peer interactions. Although dating violence is seen in both sexes, it is seen that women are more victims than men. This may have negative physical, psychological and social effects such as anxiety, depression, suicide risk, substance and alcohol use, and low self-esteem. When the effectiveness of the programs developed to prevent dating violence and protect the victims were examined, significant differences were found between the intervention groups and the control groups.

Keywords: Dating violence, risk factors, young people, protection programs

¹ Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ

✉ Zeynep Set, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü, Tekirdağ, Turkey
zset@nku.edu.tr

Geliş tarihi/Received: 13.01.2020 | Kabul tarihi/Accepted: 27.02.2020 | Çevrimiçi yayın/Published online: 02.05.2020

TOPLUMSAL bir sorun olan şiddet, Dünya Sağlık Örgütü (WHO 2002) tarafından “Kasıtlı olarak; tehdit veya fiilen kendine, diğer bireye veya bir grup ya da topluluğa karşı yaralama, ölüm, psikolojik zarar verme, engelleme veya yoksun bırakma ile sonuçlanan fiziksel güç kullanılması” olarak tanımlanmıştır. Aynı zamanda, bireyin kendine yönelttiği şiddet, kişiler arası şiddet ve kolektif şiddet olarak üç farklı sınıflandırma ile ele alınmaktadır. Tarihsel olarak çoğu toplumda hala görülen kadınlara yönelik fiziksel şiddet, ataerkil bir ideolojiye dayanmaktadır (Dobash ve Dobash 1979). Bu ideoloji ve beraberinde getirdiği sosyal düzen, ekonomik, yasal ve dini olarak erkeklere bir güç getirmekteydi. 1970’li yıllara kadar genellikle fiziksel şiddet ile sonuçlanan düzenin getirdiği bu güç sorgulanmazken, günümüzde evlilik içi şiddet toplumsal bir sorun olarak ön plana çıkarılmış ve araştırma konusu haline gelmiştir.

Şiddet konusunda yapılan araştırmalar, evlilik öncesi flört ilişkilerinde yaşanan şiddetin en az evlilikte yaşanan kadar yaygın olduğunu ortaya koymaktadır (Makepeace 1981). Sugarman ve Hotaling’in (1989) sonuçlarına göre, araştırmalar farklı sonuçlar ortaya koysalar da üniversite örnekleminde ilişkide şiddetle karşılaşma oranının evlilik ile benzer şekilde yaklaşık 30% olduğu görülmektedir. Ayrıca, evlilikte fiziksel istismara uğradığı belirlenen kadınların, genellikle evlilik öncesi ilişkilerinde de benzer şiddetlere maruz kaldığı görülmektedir (Roscoe ve Bemaske 1985). İlişkilerde şiddetten genellikle kadınların mağdur olduğu bilirse de (Steinmetz 1978, Straus 1980), bu araştırma hem erkeklere hem kadınlara yönelik flört şiddetini incelemektedir. Şiddet, geleneksel olarak erkeklerin kadınları fiziksel güç üstünlüğü ile kontrol etme hakkının verildiği toplumsal erkek üstünlüğü bağlamında anlaşılabilirken, sadece erkek şiddetini değil, kadın şiddetini de anlamamıza yardımcı olabilecek süreçler ve özelliklerin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu makalenin amacı, günümüzde yaygın bir sorun haline gelen flört şiddetini arttıran risk faktörlerinin belirlenmesi, etkilerinin araştırılması ve uygulanan koruma programlarının etkiliklerinin incelenmesidir. Bu amaçla, Google Akademik, PsycArticles ve PsycInfo veritabanları, flört şiddeti, risk faktörleri, gençler, koruma programları, tutum anahtar kelimeleri ile taranmıştır.

Tanımı

Flörtün samimi, sıcak ve romantik bir paylaşım imajının aksine, partnerlerin öfke patlamaları, duygusal krizler, kıskançlık gibi zamanlarda fiziksel hedefler haline geldiği görülmektedir (Henton ve ark. 1983). Kişilerarası şiddet türü olarak ele alınan flört şiddeti, partnerlerin ilişki içerisinde birbirlerine fiziksel, sözel veya duygusal şiddet uygulamaları ve davranışlarına sosyal kısıtlamaları getirmesi olarak tanımlanmaktadır (Aslan ve ark. 2008). Başka bir tanımlama ise, genç yetişkinlik döneminde yaşanan romantik ilişkilerde, küfürlü veya şiddet içeren, tehdit, itme veya tokatlama, dayak, zorla cinsel ilişkiye zorlama gibi davranışları içeren saldırganlık, yıldırma ve baskı eylemleri olarak tanımlanmaktadır (Foshee ve ark. 1996, Lewis ve Fremouw 2001).

Flört şiddeti, diğer şiddet türleri ile benzer olarak üç türde incelenmektedir. Bunlar fiziksel, psikolojik/duygusal ve cinsel şiddettir. Fiziksel şiddet, dövme, yaralama (ısıрма, tokat atma, tırmalama), silah kullanma gibi boyutları içermektedir (Offenhauer ve Buchalter 2011). Araştırmacılar için, açık olarak yaşanan fiziksel saldırganlığa odaklanmanın, en kolay saptanabilir olması ve en yaygın kullanılan değerlendirme aracının içeriğinde yer alması gibi avantajları olmasına rağmen, bu dar odak, flört ilişkilerinde sıklıkla görü-

len ve fiziksel şiddete işlevsel olarak benzeyen diğer saldırgan ve zorlayıcı davranış türlerini ihmal etmeye sebep olabilmektedir (Lewis ve Fremouw 2001)

Flört şiddetinin psikolojik/ duygusal boyutunu ise küçümseme, azarlama, tehdit etme, aşağılama gibi davranışlar oluşturmaktadır (Offenhauer ve Buchalter 2011). Niyetin bedensel zarara yol açmak olduğu fiziksel olarak şiddet içeren davranışların aksine, duygusal istismar, mağdur olan bireylerin kişisel bütünlüğünü ve öz-değerlerini tehdit ederek partnere karşı korku ve bağımlılık yaratabilmektedir (Hanley ve O'Neill 1997, Smith ve Donnelly 2001). Şiddete maruz kalan kadınlar ile yapılan bir çalışmada katılımcılar, psikolojik şiddetin kendilerine fiziksel şiddetten daha fazla zarar verdiğini ve ilişkide kendilerine en çok sıkıntı veren etken olduğunu belirtmişlerdir (Follingstad ve ark.1990).

Cinsel şiddet ise, bir eşin diğerini cinsel ilişkiye veya diğer cinsel eylemlere katılmaya zorlaması, veya kendi rızasından daha fazla bir oranda katılmaya mecbur bırakması olarak tanımlanmaktadır (Smith ve Donnelly 2001, Cornelius ve Resseguie 2007). Flört ilişkisinde duygusal veya fiziksel şiddet içeren davranışlar meydana geldiğinde, ilişkide güçsel dengesi etkileyebilecek bir işlev görecektir olan cinsel baskının meydana gelmesi de muhtemel görülmektedir (Smith ve Donnelly 2001). Birçok çalışma, farklı şiddet biçimlerinin birbiriyle ilişkili olduğunu ve sözlü şiddetin genellikle fiziksel şiddetten önce geldiğini öne sürmektedir (Hyden ve Ryan 1995, Jackson 1999).

Risk faktörleri

Flört şiddetinin meydana gelmesinde bir çok farklı etkenin olduğu görülmektedir. Artan flört şiddeti sorununun nedenlerini anlamak için araştırmacılar, şiddete yatkınlığı arttıran risk faktörlerini ampirik olarak tanımlamaya başlamışlardır. Bunlardan ilki sosyal öğrenme teorisine (Bandura 1986) dayanmaktadır ve ergenlerin önemli diğerlerinin (ebeveynler, arkadaşlar, rol modeller) davranışlarının olumlu sonuçlarını gözlemleyerek partnerlerine şiddet uygulamayı öğrendiklerini ileri sürmektedir. Faillerin mağdurlardan daha fazla olumlu sonuç gözlemleyebileceği düşünüldüğünden bu teori daha çok failleri anlamak için kullanılmaktadır. Bununla birlikte, dışsal olumlu sonuçların yokluğunda bile öğrenme gerçekleşebilmektedir (Bandura 1986). Benzer şekilde, karşılıklı bağımlılık teorisi de (Thibaut ve Kelley 1959) yakın çevrenin ergenlerin davranışlarını etkilediğini öne sürmektedir. Bu teoriye göre, davranışlar bir ilişkinin nasıl olması gerektiğine dair inançlardan etkilenmektedir. Bu inançlar, gençlerin kendi deneyimleri az ve yeni olduğu için genellikle çevrelerinde gözlemedikleri ilişkilerden etkilenmektedir.

Bu bağlamdan oluşan ilk risk faktörü, aile içerisinde şiddete maruz kalan bireylerin, çocuklukta öğrendikleri bu modelleri yetişkinlikte de sürdürebilmeye olan yatkınlıklarıdır (O'Keefe 2005). Çocuklar şiddetin yer aldığı ailelerde büyüdüklerinde, duygularını düzenleme ve kontrol etmeyi öğrenmedeki eksiklikten ötürü yetişkinlik döneminde daha fazla saldırganlık davranışı gösterebilmektedirler (Cüceloğlu 1991). Aynı zamanda, çocukluk döneminde ebeveynleri tarafından cezalandırılan (Temple ve ark. 2018) ve ilgisiz davranılan (Earnest ve Brady 2016) çocuklarda da flört şiddetinin arttığı bilinmektedir. Çocukluk döneminde cinsel şiddete maruz kalmış erkeklerin cinsel şiddet uygulama oranlarının daha fazla olduğu bulgulanmıştır (Debowska ve ark. 2017). Yapılan başka bir çalışmaya göre ise, genç kadınlarda şiddete maruz kalma veya şiddet uygulama olasılıkları ile aile içi şiddete maruz kalma arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur (Choi ve Temple 2016). Ailenin bulunduğu eğitim düzeyi ve sosyal-ekonomik seviyelerin düşük olması da flört şiddetinin görülme olasılığını arttırmaktadır (Black ve ark. 2015).

Risk faktörlerinden bir diğeri ise içinde bulunulan kültürel yapı ve cinsiyet rollerine yüklenen anlamlardır (Smith-Darden ve ark. 2015, Qu ve ark. 2018). Ülkemizde kültürün şiddete etkisi göz önüne alındığında, özellikle kadına yönelik şiddette, erkeklerin kadınları kontrol etme isteği, baskı kurma, cezalandırma ve güç gösterisinde bulunma isteği ile fiziksel şiddet uyguladığı bilinmektedir (Page ve İnce 2008). Ataerkil aile yapısı, kadınların çevreden izole olması, eğitim düzeylerinde çiftler arası uyumsuzluk olması ve toplumsal yatırımın düşük olması, şiddetin topluluk düzeyinde risk yarattığı faktörler olarak görülmektedir (Heise 1998). Kültürel olarak bu toplumlar, işsizlik ve yoksulluk oranının yüksek olduğu, erkeklerin otonomisinin kadınlardan yüksek olduğu ve kadınların yüksek eğitim düzeylerine sahip olma oranlarının az olduğu çevreler olarak tanımlanmaktadır (WHO 2012). Cinsiyet eşitsizliğini benimseyen kadınların daha yüksek oranda flört şiddetine maruz kaldıklarına dair bulgular vardır. Hem erkek hem de kadın için cinsiyete bağlı normlar arttığında (örneğin, kadınlık kavramının pasiflik ve boyunegicik, erkeklik kavramının ise hakimiyet ile ilişkilendirilmesi), toplum düzeyinde şiddetin arttığı görülmektedir (WHO 2012). Örneğin, erkeğin sözünü emir olarak algılayan kadınların cezalandırılmayı daha kolay kabul ettikleri bulgulanmıştır. Benzer şekilde, geleneksel ataerkil yapıyı benimseyen erkeklerin de şiddeti normalleştirme eğiliminde oldukları bilinmektedir (Gressard ve ark. 2015). Aynı zamanda erkekler, cinsiyetçi normlara karşı olan tehditlere daha duyarlıdır (Kilmartin ve McDermott 2016). Bu durumu erkeğin sosyal çevresinin şiddeti meşrulaştırması da pekiştirmektedir (Heise 1998).

Ebeveynlerin çocukların davranışlarını şekillendirebileceği görüşü oldukça açık olmakla birlikte, akranlar özellikle saldırgan davranışlar üzerinde daha güçlü bir etki kaynağı olabilmektedir (Harris 1995). Üniversite örnekleminde yapılan çalışmalar, flört şiddetine akranların dahil olması ile flört şiddetinin artması arasında pozitif yönlü bir ilişki ortaya koymaktadır (Gwartney-Gibbs ve ark. 1987). Bununla birlikte, akranlar, erkeklerin cinsel saldırganlığı üzerinde önemli bir etki ortaya koymaktadır (DeKeseredy ve Kelly 1995).

Bir diğer önemli risk faktörü ise gençler arasında kullanılan alkol ve madde kullanımınıdır. Van Ouytsel ve arkadaşlarının (2017) çalışması, flört şiddetine maruz kalma oranlarının erken yaşta esrar ve alkol kullanımı ile arttığını bulgulanmıştır. Benzer şekilde, alkol kullanımı gençler arasında flört şiddetine maruz kalmayı ve şiddeti destekleyici davranışlarda bulunmayı arttırmaktadır (Parker ve ark. 2016, Mulawa ve ark. 2018).

Görülme sıklığı

Makepeace 1981'de flört şiddeti ile ilgili ilk raporu yayınlamış ve beş üniversite öğrencisi çiftinden birinin flört şiddeti içeren ilişkilerde yer aldığını bulgulanmıştır (Makepeace, 1981). Ne yazık ki, mevcut epidemiyolojik raporlar bu şiddet türünün artmakta olduğunu göstermektedir. Üniversite çağındaki flört şiddeti literatüründe tutarlı bir bulgu, şiddet görme oranlarının kızlar ve erkekler arasında eşit veya benzer olduğudur (Laner ve Thompson 1982, Pirog-Good ve Stets 1987, Sugarman ve Hotaling 1989). Makepeace'in (1981) araştırma sonuçları, flört şiddetinin ergenler ve gençler arasında daha yaygın olduğunu göstermektedir. Fiziksel ve psikolojik değişimlerin yaşandığı, farklı sorumlulukların yüklendiği genç erişkinlik döneminde yeniden yapılanan bir alan da kurulan romantik ilişkilerdir (Schumacher ve Slep 2004). Yaşanılan bu değişimler bireylerin hayatına yenilikler getirdiği gibi olumsuzluklar da yaratabilmektedir. Özellikle, ergenler

bu dönemde ihtiyaçları yeterince karşılanmadığında, reddedildiklerinde veya sevgiden yoksun bırakıldıklarında şiddet içeren davranışlara yönelebilmektedirler (Öztürk 1990).

Flört şiddetinin görüldüğü durumları araştıran çalışmalar, şiddete maruz kalma oranlarının oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. Ülkemizde yapılan çalışmalara bakıldığında, 700 kadın ile gerçekleştirilen bir çalışmada, kadınların %84'ünün cinsel şiddeti deneyimledikleri bulgulanmıştır (Kayı ve ark. 2000). 624 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilen bir başka çalışmada ise, fiziksel şiddet uygulama oranları kadınlarda %6,5 erkekler de ise %10,1 iken, cinsel şiddet uygulama oranları ise kadınlarda %1,6, erkeklerde %14,4 tür (Aba 2008).

Son bir yıla bakıldığında, ABD'de ise kızlarda flört şiddetine maruz kalma oranının beşte bir, erkeklerde ise onda bir olduğu saptanmıştır (Vagi ve ark. 2015). Lise çağındaki öğrencilerde flört şiddetine uğrama oranlarının %15 ile % 50 arasında değiştiği görülmektedir (Foshee ve ark. 2001, Alleyne-Green ve ark. 2012). 910 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilmiş bir başka çalışmada ise, kadınların %53'ünün, erkeklerin ise %27'sinin flört şiddeti deneyimledikleri bulgulanmıştır (Fork ve ark. 2008). Sonuçlar değerlendirildiğinde, flört şiddetinin, partnerler arasında karşılıklı rastlanılabilen bir süreç olduğu fakat şiddete uğrama oranlarında daha yüksek olduğu görülmektedir.

Flört şiddetinin etkileri

Ergenlerin ve genç yetişkinlerin flört ilişkileri bağlamında meydana gelen saldırganlık, genellikle ilişkideki bireysel partnerler üzerinde çeşitli zararlı etkilerle ilişkilidir. Hem fiziksel ve psikolojik istismara maruz kalmış hem de istismar uygulamış kişilerin daha düşük benlik saygısı, düşük benlik algısı daha yüksek oranda kendini suçlama, kızgınlık ve kaygı bildirdikleri bilinmektedir (Makepeace 1986, Jackson ve ark. 2000; Smith ve Donnelly 2001). Bireyler, işlevsel olmayan iletişim ve problem çözme becerileri gösterebilmekte ve şiddetin bir partnerin diğerine uygulayabileceği bir yöntem olduğuna dair bir algı geliştirebilmektedirler. Ayrıca flört şiddetinin, ileri dönemlerde evlilik içi şiddetin bir öncülü olabileceğine dair de bulgular vardır (Frieze 2000, Smith ve Donnelly 2001).

İlgili çalışmalar incelendiğinde flört şiddetinin yeme bozukluklarının (Ackarda ve Neumark-Sztainer 2002), sigara ve madde kullanımının (Ackard ve ark. 2007), depresyon ve kaygı düzeylerinin (Callahan ve ark. 2003) artmasına sebep olabileceği görülmektedir. Dikmen ve arkadaşlarının (2018) üniversite öğrencileri ile gerçekleştirdikleri çalışması, kadınlarda şiddete maruz kalma oranlarının daha yüksek olduğunu ve bu durumun kaygı düzeylerini yükselttiğini ancak umutsuzluk düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Ayrıca, flört şiddeti duygusal iyilik halinin azalmasıyla da ilişkilendirilmiştir (Ackarda ve Neumark-Sztainer 2002). Flört şiddeti intihar düşüncelerini ve girişimlerini de arttırabilmektedir (Ackard ve ark. 2007). Baker ve arkadaşlarının (2015) Hawaii'de lise öğrencileri ile gerçekleştirdikleri çalışmaları gençlerde flört şiddetinin intihar ve kendine zarar verme davranışları ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca kadınlarda, şiddet içeren bir ilişki içerisinde bulunmanın kondom kullanmama gibi riskli cinsel davranışların artışına sebep olduğu da bilinmektedir (Kaukinen 2014, Rizzo ve ark. 2017).

Flört şiddetine yönelik koruma programları

Günümüzde flört şiddetinin önüne geçmek veya flört şiddeti mağdurlarını korumaya yönelik çeşitli programlar geliştirilmiştir. Koruma programları genellikle iki alt boyutta

değerlendirilmektedir. Birincil koruma programları genellikle tüm popülasyonu veya daha sonra şiddet görme ihtimali olan bireyleri hedef alarak gerçekleştirilen önleme programlarıdır. Burada hedef, belirlenmiş olan risk faktörleri üzerinden bilgilendirmeler yaparak şiddetin gerçekleşmesinin önüne geçebilmektir (Foshee ve ark. 1996). Flört ilişkilerinin lise çağındaki ergenlerde görülme oranının yüksek olduğu bilindiğinden, genellikle birincil önleme programları bu yaş grubunu hedef alarak uygun tutum ve davranışları arttırmayı amaçlar (Sudermann ve ark. 1995). İkincil koruma programları ise, halihazırda gerçekleşmekte olan şiddeti durdurmaya odaklanmıştır. Bazen araştırmacılar, her iki koruma yöntemini de hedef alan programlar geliştirmekte ve genellikle okullarda flört şiddetinin en sık görüldüğü ergenlik ve genç yetişkinlik dönemine yönelik çalışmalar yürütmektedirler.

Avery-Leaf ve arkadaşları (1997) flört şiddeti ile ilgili tutumlarını değiştirmek amacıyla beş oturumlu bir önleme programı uygulamışlardır. Hem erkek hem de kadın lise öğrencileri ile uygulanan bu program, didaktik, beceri tabanlı olup flört saldırganlığının hem sürdürülmesine hem de mağduriyetine yönelik olarak tasarlanmıştır. Programın öncelikli hedefleri, eşitsizliğin zararlı etkilerini vurgulayarak ilişkilerde eşitliği teşvik etme, şiddetin bir sorun çözme yöntemi olarak kabul edilmesinin önüne geçme, sağlıklı iletişimi teşvik etme ve şiddet mağdurlarının başvurabileceği kaynaklara dair bilgilendirmeyi içermektedir. 190 erkek ve 190 kadının tamamladığı programda sonuçlar, hem erkek hem de kadınların kontrol grubuna kıyasla şiddeti daha az kabul edici duruma geldiklerini göstermektedir.

Wolfe ve arkadaşları (2003) ise, şiddetin gelişimini anlamadaki mevcut teorik anlayışları, deney gruplarına randomize atanmayı, daha kapsamlı bir sonuç ölçüsünü ve 16 aylık tekrarlı takibi birleştiren bir önleme programı geliştirmiştir. Katılımcıları, ailelerinde kötü muamele görmüş bu yüzden flört şiddeti için risk oluşturabilecek bireyler oluşturmaktadır. Araştırmacılar, programa dahil olan gençlerin şiddeti uygulama ve mağdur olma oranlarının azalacağı, duygusal sıkıntılarının azalacağı ve iletişim becerilerinin güçleneceği hipotezlerini öne sürmüşlerdir. Program 18 oturumdan oluşmakta ve şiddete alternatif olabilecek yollar göstererek sağlıklı etkileşimi teşvik eden bir yaklaşım içermektedir. Müdahale programı hem beceri hem de öğrenme temelli yaklaşımlar kullanmanın yanı sıra, flört şiddetini arttırdığı düşünülen ataerkil değerlere de değinmekteydi. Programın sonuçları, son testte bilgi, tutum ve davranışlarda anlamlı değişiklikler olduğunu ortaya koymuştur ve değişimlerin korunduğu gözlemlenmiştir. Sonuçlar cinsiyetler arası farklılık göstermektedir. Kadınlar erkeklere göre daha olumlu tutumlar ve daha belirgin davranışsal değişiklikler göstermiştir. Erkekler için ise takip sürecinde istenmeyen yönde değişimler gözlemlenmiştir. Bu durum araştırmacılar tarafından, erkeklerin önleme programlarına karşı savunmacı bir tutum geliştirmiş olabileceği veya şiddet içeren flört ilişkilerinin varlığından ötürü ikincil önleme programlarının gerekli olabileceği şeklinde yorumlanmıştır.

Foshee ve arkadaşları (1998) ise, flört şiddeti için geliştirilmiş olan, Safe Dates programının etkililiğini test etmişlerdir. Safe Dates programı okul ve toplum faaliyetlerinden oluşmaktadır. Okul aktiviteleri birincil koruma programlarını içerirken, toplum aktiviteleri ikincil koruma programlarını içermektedir. Okul etkinlikleri arasında akranlar tarafından gerçekleştirilen bir tiyatro gösterimi, 10 oturumlu bir müfredat ve bir poster yarışması bulunmaktaydı. Toplum faaliyetleri ise, sıkıntılı ilişki içersinde bulunan ergenlere yönelik servisler sağlamaktaydı (destek grupları, ebeveynler için yöneltmeler vb.). Kontrol grubu ile karşılaştırıldığında, takip sürecinde müdahale alan grupta partnerlerine

karşı daha az psikolojik ve cinsel istismar görüldüğü raporlanmıştır. İlişkilerinde flört şiddeti olmayan grupta ise, psikolojik istismarı daha az başlatma eğilimi olduğu gözlemlenmiştir. Programın etkililiği flört şiddeti normlarının ve cinsiyete yönelik önyarguların değişimi ve başvurulabilecek kaynaklara dair bilgilerin artması ile ilişkilendirilmiştir.

Flört şiddetine yönelik tutum ve algılar

Flört şiddetinde cinsiyetin şiddete yönelik algıyı etkilediğine dair bulgular vardır (Aizenman ve Georgette 1988, Aslan ve ark. 2008, Lee ve ark. 2014). Kepir-Savoly ve arkadaşlarının (2015) çalışması, kadınlar ve erkeklerin şiddeti kabul düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Erkeklerin şiddete dair kabul düzeyleri kadınlara göre daha yüksektir. Karatay ve arkadaşları (2018) kız öğrencilerin şiddete karşı bilincinin daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Özellikle ihmal etmek, kıskanmak, sosyal yaşamı kısıtlamak, aldatmak erkeklerden tarafından şiddet davranışları olarak görülmektedir.

Başka bir çalışmada ise, kadınların çoğunun sadece fiziksel şiddeti bir şiddet türü olarak tanımladıkları bulgulanmıştır. Bu durumun psikolojik şiddet gibi diğer şiddet türlerine maruz kaldıklarında farkında olmamalarına sebep olabileceğini düşündürmektedir. Aynı zamanda erkeğin evde söz sahibi olduğunu benimseyen ataerkil toplumlarda erkeğin isteğini yerine getirmediği için şiddete maruz kalan kadınların kendini suçlama eğiliminde oldukları da bulgulanmıştır. Bu durum şiddete müdahale için yardım talep etme isteğinin önüne geçebilmektedir (Efe ve Ayaz 2010). Sonuçlar, şiddete yönelik tutum ve algılarda kültürel etkilerin göz önünde bulundurulmasının önemini göstermektedir.

Karabacak ve Kodan-Çetinkaya'nın (2015) araştırması, algılanan sosyal destek ile şiddeti kabul etme düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulmuşlardır. Algılanan sosyal destek arttıkça şiddet içeren davranışları kabul etme düzeyleri düşmektedir. Aynı zamanda aile içinde şiddet gören bireylerin kendi ilişkilerinde şiddeti kabul etme düzeyleri artmaktadır.

Molidor ve Tolman (1998) çalışmasına göre, kadınlar için flört şiddeti fiziksel ve psikolojik zarara yol açmaktadır. Erkekler ise şiddeti ilişkilerine zarar verici bir unsur ve ilişkiyi sonlandırma sebebi olarak görmemektedir. Aynı zamanda araştırmanın sonuçları, kadınların şiddeti genellikle kendilerini fiziksel veya cinsel şiddetten koruma yöntemi olarak kullandıklarını göstermektedir. Kadınların %37'si şiddeti kendilerini koruma yöntemi olarak kullandıklarını belirtirken, erkeklerde bu oran %6'dır.

Fidan ve Yeşil'in (2018) çalışması ise, şiddetin sürdürülmesinde flört ilişkisinin özel arkadaşlıktan ziyade, "sahip olma" ve "sahiplenme" anlayışı ile nitelendirilmesinin etkili olduğunu göstermektedir. İlişki içerisindeyken bireyler flört ilişkisini sahiplenme olarak algıladıklarında, dışarıdan gelebilecek koruma müdahalelerini olumsuz algıladıkları ve ilişkiyi sürdürme eğiliminde oldukları bulgulanmıştır.

Sonuç ve öneriler

Şiddet, hem dünyada hem ülkemizde varlığını sürdüren ve toplum yaşamında değinilmesi gereken en önemli olgulardan biridir. Aile içi şiddet ve çocuğa yönelik şiddetin yanı sıra flört şiddeti de oldukça yaygın bir sorun olarak özellikle ergenler ve genç yetişkinlerde karşımıza çıkmaktadır. Her iki cinsten flört şiddeti görülmesine karşın, kadınların flört şiddetinden daha fazla mağdur oldukları bilinmektedir. Araştırmalar, flört şiddetinin alkol kullanımı, geçmişte yaşanan aile içi şiddet, akran etkileşimleri, kültürel faktörler

gibi bir çok farklı risk faktöründen etkilendiğini göstermektedir. Bu durum kaygı, depresyon, intihar riski, madde ve alkol kullanımı, düşük benlik saygısı gibi negatif fiziksel, psikolojik ve sosyal etkilere sahip olabilmektedir.

Şiddetin olası fiziksel, psikolojik ve sosyal sonuçları göz önüne alındığında, bu durumun önlenmesi ve iyileştirilmesi için kaynaklar arttırılmalıdır. Gençler ve ergenler şiddetin sadece mağdurları değil aynı zamanda failleri olarak da odak noktası haline geldikçe klinisyenlerin uyumsuz davranış kalıplarını önlemek ve müdahale etmek için sorumluluğu doğmaktadır. Flört şiddetine karşı koruma programları üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde, ülkemizde gerçekleştirilmiş bir etkililik çalışmasına rastlanmamıştır. Flört şiddetinin yaygınlığı düşünüldüğünde, gençlerin şiddeti algılama ve kabul etme düzeylerinde farklılıklar olduğu görülmektedir (Kepir-Savoly ve ark. 2014). Araştırmalar birincil koruma yöntemlerinin farkındalığın artmasında etkili olduğunu göstermektedir. Bu durum, ülkemizde flört şiddetine yönelik müdahalelerin ve araştırmaların artmasına dair gerekliliğin önemine dikkat çekmektedir. Flört şiddetine dair bilgilendirilme ileride oluşabilecek şiddet davranışlarının önüne geçmeye ve gençlerin bilinçlenerek kendilerini korumalarına yardımcı olacaktır. Bu bağlamda, özellikle gençlerde risk gruplarının belirlenmesinin önemli görünmektedir. Konuyu ele almak için, özellikle okul sistemi içerisinde flört şiddetine yönelik politikaların düzenlenmesinin, müdahale programları geliştirilmesinin ve öğrencilerin dahil olabileceği çeşitli aktivitelerin düzenlenmesinin şiddete dair algıyı değiştirerek ve bilinci arttırarak şiddetin önüne geçebileceği düşünülmektedir. Şiddete dair tutum ve algılarda cinsiyetler arası farklılık olduğu görülmektedir. Bu sebeple düzenlenecek eğitimlerde cinsiyet değişkeninin dikkate alınmasının önemli olabileceği düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Aba YA (2008) Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği'nin "The Revised Conflict Tactics Scales (CTS2)" üniversite öğrencilerinde geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları (Uzmanlık tezi). Antalya, Akdeniz Üniversitesi.
- Ackard DM, Eisenberg ME, Neumark-Sztainer D (2007) Long-term impact of adolescent dating violence on the behavioral and psychological health of male and female youth. *J Pediatr*, 151:476-481.
- Ackard DM, Neumark-Sztainer D (2002) Date violence and date rape among adolescents: Associations with disordered eating behaviors and psychological health. *Child Abuse Negl*, 26:455-473.
- Aizenman M, Kelley G (1988) The incidence of violence and acquaintance rape in dating relationships among college men and women. *J Coll Stud Dev*, 29:455-473
- Alleyne-Green B, Coleman-Cowger VH, Henry DB (2012) Dating violence perpetration and/or victimization and associated sexual risk behaviors among a sample of inner-city African American and Hispanic adolescent females. *J Interpers Violence*, 27:1457-1473.
- Aslan D, Vefikuluçay D, Zeyneloğlu S, Erdost T, Temel F, Söztutar E (2008) Ankara'da İki Hemşirelik Yüksekokulunun Birinci ve Dördüncü Sınıflarından Okuyan Öğrencilerinin Flört Şiddetine Maruz Kalma, Flört İlişkilerinde Şiddet Uygulama Durumlarının ve Bu Konudaki Görüşlerinin Saptanması Araştırması. Ankara, Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma Merkezi.
- Avery-Leaf S, Cascardi M, O'leary KD, Cano A (1988) Efficacy of a dating violence prevention program on attitudes justifying aggression. *J Adolesc Health*, 21:11-17.
- Baker CK, Helm S, Bifulco K, Chung-Do J (2015) The relationship between self-harm and teen dating violence among youth in Hawaii. *Qual Health Res*, 25:652-667.
- Bandura A (1986) The explanatory and predictive scope of self-efficacy theory. *J Soc Clin Psychol*, 4:359-373.
- Callahan MR, Tolman RM, Saunders DG (2003) Adolescent dating violence victimization and psychological well-being. *J Adolesc Res*, 18:664-681.

- Choi HJ, Temple JR (2016) Do gender and exposure to interparental violence moderate the stability of teen dating violence? Latent transition analysis. *Prev Sci*, 17:367-376.
- Cornelius TL, Resseguie N (2007) Primary and secondary prevention programs for dating violence: A review of the literature. *Aggress Violent Behav*, 12:364-375.
- Cüceloğlu D (1991) İnsan ve Davranışı, 7.baskı. İstanbul, Remzi Kitabevi.
- De Keseredy WS, Kelly K (1995) Sexual abuse in Canadian university and college dating relationships: The contribution of male peer support. *J Fam Violence*, 10:41-53.
- Debowska A, Boduszek D, Willmott D (2018) Psychosocial correlates of attitudes toward male sexual violence in a sample of financial crime, property crime, general violent, and homicide offenders. *Sex Abuse*, 30:705-727.
- Demirtas-Zorbaz S, Ulas O, Kepir-Savoly DD (2015) University student's relationship's believes: Sample of Turkey. *Procedia Soc Behav Sci*, 185:495-499.
- Dikmen HA, Özyayın T, Yılmaz SD (2018) Üniversitedeki kadın öğrencilerde yaşanan flört şiddeti ile anksiyete ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişki. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9:170-176
- Dobash RE, Dobash R (1979) *Violence against Wives: A Case Against the Patriarchy*. New York, Free Press.
- Earnest AA, Brady SS (2016) Dating violence victimization among high school students in Minnesota: Associations with family violence, unsafe schools, and resources for support. *J Interpers Violence*, 31:383-406.
- Efe ŞY, Ayaz S (2010) Kadına yönelik aile içi şiddet ve kadınların aile içi şiddete bakışı. *Anadolu Psikiyatri Derg*, 11:23-29.
- Follingstad DR, Rutledge LL, Berg BJ, Hause ES, Polek DS (1990) The role of emotional abuse in physically abusive relationships. *J Fam Violence*, 5:107-120.
- Forke CM, Myers RK, Catalozzi M, Schwarz DF (2008) Relationship violence among female and male college undergraduate students. *Arch Pediatr Adolesc Med*, 162: 634-641.
- Foshee VA, Bauman KE, Arriaga XB, Helms RW, Koch GG, Linder GF (1998) An evaluation of Safe Dates, an adolescent dating violence prevention program. *Am J Public Health*, 88:45-50.
- Foshee VA, Linder GF, Bauman KE, Langwick SA, Arriaga XB, Heath JL et al. (1996) The Safe Dates Project: Theoretical basis, evaluation design, and selected baseline findings. *Am J Prev Med*, 12:39-47.
- Foshee VA, Linder F, MacDougall JE, Bangdiwala S (2001) Gender differences in the longitudinal predictors of adolescent dating violence. *Prev Med*, 32:128-141.
- Frieze IH (2000) Violence in close relationships-development of a research area: Comment on Archer. *Psychol Bull*, 126:681-684.
- Gressard LA, Swahn MH, Tharp AT (2015) A first look at gender inequality as a societal risk factor for dating violence. *Am J Prev Med*, 49:448-457.
- Gwartney-Gibbs PA, Stockard J, Bohmer S (1987) Learning courtship aggression: The influence of parents, peers, and personal experiences. *Fam Relat*, 36:276-282.
- Hanley MJ, O'Neill P (1997) Violence and commitment: A study of dating couples. *J Interpers Violence*, 12:685-703.
- Harris JR (1995) Where is the child's environment? A group socialization theory of development. *Psychol Rev*, 102:458-489.
- Heise LL (1998) Violence against women: an integrated, ecological framework. *Violence Against Women*, 4:262-290.
- Henton J, Cate R, Koval J, Lloyd S, Christopher S (1983) Romance and violence in dating relationships. *J Fam Issues*, 4:467-482.
- Hydén M (1995) Verbal aggression as prehistory of woman battering. *J Fam Violence*, 10:55-71.
- Jackson SM (1999) Issues in the dating violence research: A review of the literature. *Aggress Violent Behav*, 4:233-247.
- Jackson SM, Cram F, Seymour FW (2000) Violence and sexual coercion in high school students' dating relationships. *J Fam Violence*, 15:23-36.
- Karabacak A, Çetinkaya SK (2015) Üniversite öğrencilerinin şiddet kabul düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 1:13-21.
- Kayı Z, Yavuz MF, Arıcan N (2000) Kadın üniversite gençliği ve mezunlarına yönelik cinsel saldırı mağdur araştırması. *Adli Tıp Bülteni*, 5:157-163.
- Karatay GDG (2018) Üniversite öğrencilerinin flört şiddetine ilişkin tutum ve davranışları. *STED Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 27:62-71.

- Kepir-Savoly DD, Özlem U, Demirtaş-Zorbaz S (2014). Üniversite öğrencilerinin çiftler arası şiddeti kabul düzeylerini etkileyen etmenler. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi*, 5(42):173-183.
- Kilmartin C, McDermott RC (2016) Violence and masculinities. In *APA Handbook of Men and Masculinities* (Eds YJ Wong, SR Wester):615-636. Washington DC, American Psychological Association.
- Laner MR, Thompson J (1982) Abuse and aggression in courting couples. *Deviant Behav*, 3:229-244.
- Lee M, Stefani KM, Park EC (2014) Gender-specific differences in risk for intimate partner violence in South Korea. *BMC Public Health*, 14:415.
- Lewis SF, Fremouw W (2001) Dating violence: A critical review of the literature. *Clin Psychol Rev*, 21:105-127.
- Makepeace JM (1981) Courtship violence among college students. *Fam Relat*, 1:97-102.
- Molidor C, Tolman RM (1998) Gender and contextual factors in adolescent dating violence. *Violence Against Women*, 4:180-194.
- Mulawa M, Kajula LJ, Yamanis TJ, Balvanz P, Kilonzo MN, Maman S (2018) Perpetration and victimization of intimate partner violence among young men and women in Dar es Salaam, Tanzania. *J Interpers Violence*, 33:2486-2511.
- O'Keefe M (2005) Teen dating violence: A review of risk factors and prevention efforts. *National Electronic Network on Violence Against Women*, April 2005:1-13.
- Offenhauer P, Buchalter A (2011) *Teen Dating Violence: A Literature Review and Annotated Bibliography*. Washington DC, US Dept of Bureau of Justice Statistics.
- Öztürk İ (1990) Anne baba tutumlarının üniversite öğrencilerinin bağımsızlık, duyguları anlama, yakınlık, başatlık, kendini suçlama ve saldırganlık düzeylerine etkisi. (Uzmanlık tezi). Ankara, Hacettepe Üniversitesi.
- Page AZ, İnce M (2008) Aile içi şiddet konusunda bir derleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(22):81-94.
- Parker EM, Debnam K, Pas ET, Bradshaw CP (2016) Exploring the link between alcohol and marijuana use and teen dating violence victimization among high school students: the influence of school context. *Health Educ Behav*, 43:528-536.
- Reidy DE, Smith-Darden JP, Cortina KS, Kernsmith RM, Kernsmith PD (2015) Masculine discrepancy stress, teen dating violence, and sexual violence perpetration among adolescent boys. *J Adolesc Health*, 56:619-624.
- Rizzo CJ, Joppa MC, Barker D, Zlotnick C, Warren J, Saint-Eloi Cadely H et al. (2017) Individual and relationship characteristics of adolescent girls with histories of physical dating violence. *J Interpers Violence*, 35:1389-1414
- Roscoe B, Benaske N (1985) Courtship violence experienced by abused wives: Similarities in patterns of abuse. *Fam Relat*, 1:419-424.
- Schumacher JA, Slep AM (2004) Attitudes and dating aggression: A cognitive dissonance approach. *Prev Sci*, 5:231-243.
- Smith DM, Donnelly J (2000) Adolescent dating violence: A multi-systemic approach of enhancing awareness in educators, parents, and society. *J Prev Interv Community*, 21:53-64.
- Steinmetz SK (1978) Battered parents. *Society*, 15:54-55.
- Stets JE, Pirog-Good MA (1987) Violence in dating relationships. *Soc Psychol Q*, 50:237-246.
- Straus M (1980) Victims and aggressors in marital violence. *Am Behav Sci*, 23:681-704.
- Sugarman DB, Hotaling GT (1989) Dating violence: Prevalence, context, and risk markers, In *Violence in Dating Relationships: Emerging Social Issues* (Eds MA Pirog-Good, JE Stets):3-32. Westport, CT, Praeger.
- Sudermann M, Jaffe P, Hastings E (1995) Violence prevention programs in secondary (high) schools. In *Ending the Cycle of Violence: Community Responses to Children of Battered Women* (Eds E Peled, PG Jaffe, JL Edleson):232-254. Thousand Oaks, CA, Sage.
- Temple JR, Choi HJ, Reuter T, Wolfe D, Taylor CA, Madigan S et al. (2018) Childhood corporal punishment and future perpetration of physical dating violence. *J Pediatr*, 194:233-237.
- Thibaut J, Kelley H (1959) *The Social Psychology of Groups*. New York, Wiley.
- Qu J, Wang L, Zhao J (2018) Correlates of attitudes toward dating violence among police cadets in China. *Int J Offender Ther Comp Criminol*, 62:4888-4903.
- Vagi KJ, Olsen EO, Basile KC, Vivolo-Kantor AM (2015) Teen dating violence (physical and sexual) among US high school students: Findings from the 2013 National Youth Risk Behavior Survey. *JAMA Pediatr*, 169:474-482.
- Van Ouytsel J, Ponnet K, Walrave M, d'Haenens L (2017) Adolescent sexting from a social learning perspective. *Telematics and Informatics*, 34:287-298.

Wolfe DA, Crooks CV, Lee V, McIntyre-Smith A, Jaffe PG (2003) The effects of children's exposure to domestic violence: A meta-analysis and critique. *Clin Child Fam Psychol Rev*, 6:171-187.

World Health Organization (2002) *The World Health Report 2002: Reducing Risks, Promoting Healthy Life*. Geneva, World Health Organization.

Yazarların Katkıları: Yazar çalışmaya önemli bir bilimsel katkı sağladığını ve makalenin hazırlanmasında veya gözden geçirilmesinde yardımcı olduğunu kabul etmiştir.

Danışman Değerlendirmesi: Dış bağımsız

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir

Authors Contributions: The author attest that she has made an important scientific contribution to the study and has assisted with the drafting or revising of the manuscript.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: No conflict of interest was declared by the author.

Financial Disclosure: The author declared that this study has received no financial support.